

Nhìn trong gương, con vờn nhõn ra con là người Việt Nam

Một người bạn làm việc lâu năm ở Côte d'Ivoire (Phi Châu) hay tin tôi đã qua Pháp; vờn còn thốt nghẹn, bèn gọi tôi cho Công ty Đường Mía của gia đình. Không biết anh ta nói thế nào mà hôm nay tôi ngay, còn gọi cho tôi vé máy bay nữa!

Xưa nay, tôi chưa từng quen một người da đen gốc Phi Châu nào hết. Và chỉ có vài khái niệm thô sơ về vùng Phi Châu da đen như là nóng lắm, đất đai còn nhiều hoang vu, dân chúng thì da đen thối lười, tôi ngày về trẻ, rồi nhỡ trẻ trẻ.v.v.... Vì vậy, tôi hỏi ...ngán. Nhưng cuối cùng rồi tôi cũng quyết định, qua xem da đen để làm việc, danh dự hơn là đi Pháp tháng tháng vắng mặt Việt Nam đi xin trẻ của người, đi u kia...

Như tôi làm việc tên là Borotou. Tôi hỏi dài dòng ở đây để thấy tôi đi "làm việc của người" một người hoang vu hơ o lánh mà cần trí; thì chúng có gì giúp đỡ hết! Thêm vào đó, tôi là người Á Đông duy nhất làm việc chung với Tây trẻ (chỉ có năm người) và Tây đen (đồng vô số). Ở đây, thiên nhiên gọi tôi là "le chinois" - trẻ Tàu - Suốt ngày, suốt tháng tôi chỉ nói có tiếng Pháp. Cho nên, lâu lâu thêm quá, tôi soi gương rồi ...nói chuyện với tôi bằng tiếng Việt, trông giống như trẻ người khùng! Chưa bao giờ tôi thấy tôi cô đơn bằng người lúc tôi đi đi tôi trong gương như vậy.

Một hôm, sau hơn tám tháng "trẻ", tôi được gọi về Abidjan để họp (Đây là lần đầu tiên tôi được về quê). Anh tài xế đến đưa tôi ra Touba. Chúng tôi đến phi trường rồi đi gặp người anh. Sau khi gặp tôi gọi hành lý, anh tài xế nói:

- Tôi ra gặp anh trong xe. Chúng Patron (ông chủ) đi để rồi tôi mời về.

Người da đen, hôm dùng trẻ "Patron" để gọi ông chủ, ông trẻ, người có địa vị, có tiền, người mẫn cảm; hôm nay nang.v.v... Nghe quen rồi, chúng có gì chửi tại hết!

Tôi nói: - Về đi! Đâu cần phải đi! Không khí nóng bức. Mọi cái quay trở lại quay về, chúng thêm mọi cây quay để xoay qua xoay lại, vậy mà cũng không mát. Thiên nhiên gọi ga`ng gọi t., tôi cũng nghe người trên lưng ghế, lim dim... Trong lúc tôi thiu thiu ngủ thì loáng thoáng *nghe có ai ca về người*. Tôi mở mắt nhìn quanh thấy không có gì, bèn thốt dài, nghĩ: "Tôi mình như quê người xưa quá nên trong đời nghe ca như vậy".

Rồi tôi như mất lim dim... Rồi tôi lại nghe về người nữa. Mà lần này nghe rõ câu ngân nga trẻ c khi "xuống hò":

"Mọi buồn hoàng hôn tôi về đời đây để nhìn trẻ người chỉ c phi c...cánh Rồi khuất n sau khói trẻ s...ng.....ch ... u. Tôi như Quê Hương và mong đời ngày ...dzia."

Đúng rồi! Không phải tôi đang mơ, mà rõ ràng có ai đang ca về người của ngoài kia. Tôi nhìn ra người đó, thấy xa xa dưới cây dừa có một người da đen nằm võng. Và chỉ có người đó thôi. Quá! Người da đen đâu có nằm võng. Phong tục của họ là nằm một người ghè dài

bng g cong cong. Ngay nh lo gh b th ng th y n m d i m y cây dù to b b n ...h cũng dùng n a. Tò mò, tôi b c ra, đi v h ng đó đ xem là ai v a ca v ng c l i v a n m vng đng đ a. Thì ra là m t anh đen còn tr , còn cái vng là cái vng nhà binh c a quân đ i Vi t Nam C ng Hòa h i x a. Tôi nói b ng ti ng Pháp: "Bonjour!"

Anh ng ng ca, ng i d y nhìn tôi m m c i, r i cũng nói "Bonjour". Tôi h i, v n b ng ti ng Pháp: - Anh hát cái gì v y?

H n đ ng lên, v a b c v phía tôi v a tr l i b ng ti ng Pháp:

- M t bài ca c a Vi t Nam . Còn ông? Có ph i ông là le chinois làm v c cho hng đ ng Borotou không? Tôi tr l i, v n b ng ti ng Pháp:

- Đúng và sai! Đúng tôi làm v c Borotou. Còn sai là vì tôi không ph i là ng i Tàu. Tôi là ng i Vi t Nam . Nghe v y, h n tr n m t có v v a ng c nhiên, v a m ng r , r i b t ra b ng ti ng Vi t, gi ng đ c s t m n Nam , ch ng có m t chút l l :

- Mèn đéc i! ...Bác là ng i Vi t Nam h ?

R i h n v lên ng c: - Con ...con cũng là ng i Vi t Nam nè!

Thi u chút n a là tôi b t c i. Nh ng tôi tìm l i k p, khi tôi nhìn g ng m t r ng r vì sung s ng c a h n. R i tôi b ng nghe m t xúc đ ng dâng lên c . Thân đã l u vong, l i "trôi sông l c ch" đ n cái x "kh ho cò gáy" may m n g p đ c m t ng i bi t nói ti ng Vi t Nam va bi t nh n mình là ng i Vi t Nam , dù là m t ng i da đen, sao th y quý vô cùng. Hình nh c a quê h ng nh đng ng i lên tr c m t tôi...

Tôi b c t i b t tay h n. H n b t tay tôi b ng c hai bàn tay, v a l c v a nói huyền thuyên:

- Tr i i!... Con m ng quá! M ng quá! Tr i i!... Bác bi t không? Bao nhiêu năm nay con thèm g p ng i Vi t đ nói chuy n cho đã. Bây gi g p bác, th t... con m ng "h t l n" bác à !

R i h n kéo tôi l i vng: - Bác n m đi! N m đi!

H n l i đ ng g ch "b -lóc" g n đ y l y hai ba viên kê bên c nh vng r i ng i lên đó, mi ng v n không ng ng nói:

- Con nghe thiên h nói Borotou có m t ng i Tàu. Con đâu dè là bác. N u bi t v y con đã phóng Honda vô tr ng ki m bác r i! Đâu đ i i b y gi ...

H n móc gói thu c, r i m i tôi: - M i bác hút v i con m t đ u. H n đ a gói thu c v phía tôi, m i b ng hai tay. M t c -ch mà t lâu tôi không còn nhìn th y. M t c ch nói lên s kính tr ng ng i tr ng th ng.

*Tôi th y ó đó m t "cái gì" r t Vi t Nam. *

Tôi rút đ u thu c đ lên môi. H n ch t qu t máy, đ a ng n l a lên đ u đ u thu c, m t tay che che nh tr i đng có gió. Tôi b p thu c r i ng c nhiên nhìn xu ng cái qu t máy. H n nhn r ng c i:

- B bác nhìn ra nó r i h ?

Tôi v a nh khói thu c v a g t đ u. Đó là *lo i qu t máy Vi t Nam *, nho nh , d p lép, đ u có nét cong cong. Mu n qu t ph i l y h n cái n p ra ch nó không dinh vào thân ng qu t, b ng m t b n l nh nh ng qu t máy ngo i qu c. H n c m ng qu t, v a l t qua l t l i v a nhìn m t cách tr u m n:

- C a ông ngo i con cho đó! Ông cho h i ng còn s ng

R i h n c i: "H i đó ông g i con b ng "th ng L N i".

Ng ng m t chút r i ti p: - V y. mà ng th ng con l m à bác!

H n đ t đ u thu c, hit m t h i dài r i nh khói ra t t . Nhìn cách nh khói c a h n tôi

biät hän đang säng läi bäng nhiäu kä niäm...

Tôi nói: - *Väy là cháu lai Viät Nam à ?*

- *Đä. Má con quê ở Nha Trang. Rồi má cháu bây giờ ở đâu?*

Giäng cäa hän nhä nghän läi:

ở *Má con chết rồi. Chết ở Nha Trang hồi chiän tranh năm 1975.*

Còn ba của cháu?

ở *ng hän ở Paris . Tôi nghĩ nhä có dân Tây nên sau 1975 đä c häi häng. Con đi quân đäch cho Pháp xong rồi, về đây ở với bà rồi. Con sanh ra và lớn lên ở Sài Gòn, về đây, buồn thúit thúit gan luôn!*

Tôi nhìn hän một lúc, cố tìm ra một nét Viät nam trên con người hän. Thät tình, hän không có nét gì lai hät. Hän lớn con, nước da không đen näi đen thúi lúi nhä phän đông dân chúng ở xä này, nhäng vän không có đäc cái mau cà phê lät lät đä thäy có chút gì khác khác. Tóc xoän sát da đäu, một läi väi đôi môi đäy...

Tôi chợt nói, nói một cách máy móc: - *Thäy cháu chăng có lai chút nào hät!*

Hän nhìn thäng vào một tôi, giọng nghiêm trang:

- *Có chút bác. Con có lai chút bác.*

Hän xòe hai tay đäa ra phía trước, lät qua lät läi:

- *Bên näi của con nằm bên ngoài đây nè.*

Räi hän đä một tay lên ngực, vänh nhä vä phía trái tim:

- *Còn bên ngoài nó nằm bên trong. ở đây, ở đây nè bác.*

Bäng giọng hän nghän läi:

- *Con lai Viät Nam thì tä mà bác! Ngoài thì đen thui, còn bên trong thì vàng khäe Bác ở*

Trong khoänh khäc, tôi xúc đäng đän quên một màu da đen của hän, mà chợt thäy träc cä một thanh niên Viät Nam, Viät Nam tä xäng täy, täi läi lä nói năng. Tôi nói, vänh lên vai hän một cái, gật đäu nói:

- *... Bác thäy. Bây giờ thì bác thäy...*

Hän mỉm cười:

- *đây nghĩ i ta nói con không nghĩ ai hät, bäi vì con hành đäng ở xä, nói năng không nghĩ hä. Bà rồi con cũng nói nhä väy näa! Còn con thì mäi lớn con nhìn trong gương, con vän nhän ra con là nghĩ ở Viät Nam . Bác coi có khä không?*

Räi nó nhìn tôi, một chút träu män dâng lên trong ánh mắt:

Bây giờ con gặp bác rồi, con thäy không còn cô đän näa. Gặp một người giäng mình, ở cái xä xa xôi häo lánh này, thì tä là träi còn thäng con quá!

Tôi im lặng nghe hän nói, nhìn hän nói mà có cảm thäng nhä hän đang nói cho cä hai: cho hän và cho tôi. Bởi vì cä hai cùng một tâm trạng...

Hän vän nói, nhä hän thäm nói tä lâu:

Nhä Sài Gòn quá nên con hay ca väng ở cho đä buồn. Hồi này bác ở đây là lúc con đang ca bài "Đäng về quê ngoài" đó bác.

..... *Bác không biết ca, nhưng bác cũng rất thích nghe väng ở.*

Giäng nói hän bäng nhä häng lên:

..... *Väng ở là cái chết của miền Nam mà bác. Nó không có lai Âu lai Á gì hät. Nó có cái hän Viät Nam cũng nhä cá kho tä, tô canh chua. Bác thäy không? Bởi väy., không có gì nhä cho con nhä Viät Nam bäng bài ca väng ở hät.*

..... *Bác cũng väy.*

Tôi nói mà thä m phäc sä hiäu biät của hän, và tôi thäy rất vui mừng có một người nhä väy đä chuyän trò tä đây về sau....

Có tiếng máy bay đang đánh một vòng trên trời. Chúng tôi cùng đứng lên, hỏi nói:
" Nó từ đâu? Con phải sắp xếp xe đạp và rời khỏi đây hành lý. Con làm việc cho hãng Air Afrique."

Hỏi hỏi nôm tay tôi lúc đó:
" Thôi, bác đi làm gì? Con tên là Jean. Đây ai cũng biết "Jean le Vietnamien" hỏi. Chẳng dè đâu đây bác ghé con chơi, nghe."

Bố mẹ, hỏi ôm chầm lấy tôi suốt như rời đi giờ như vậy không biết bao nhiêu lâu.
Tôi nghe giọng hỏi lúc đi:
"Ghé con nghe bác... Nghe nghe Bác..."
Tôi không còn nói được gì nữa. Chẳng vâng a gật đầu vâng vâng vào lòng hỏi như vậy lòng
mặt ngó hỏi con...

Khi hỏi buông tôi ra, tôi thấy hai má của hỏi đỏ mặt. Tôi vội quay đi, lẩm bẩm
bộ phận nhanh nhanh về nhà ga mà nghĩ thoáng cho "thông Jean le Vietnamien". . Hỏi này nó ôm
tôi, có lẽ nó đã thoáng thoáng như là nó đang ôm hỏi để mặt góc trời quê m...
...Trên máy bay, tôi miên man nghĩ đến "thông Jean" rời đi hỏi a sắp gặp hỏi nó thoáng.
Đó cho nó biết cô đến. Và cũng đó cho tôi biết cô đến nữa!

Bây giờ, viết lại chuyện Jean mà tôi hỏi:
"Trong vô số người Việt Nam lưu vong hôm nay, còn được bao nhiêu người khi nhìn
đến người bạn trong gia đình ra mình là người Việt Nam? Có được bao nhiêu người
còn mệnh mang trong lòng bài ca vang dội, để thấy hình ảnh quê hương vẫn còn nguyên trong
đó?"